Voľba dvoma hlasmi by zamiešala mandátmi v parlamente

Strana SMER-SD vedie v prieskume volebných preferencií a ani keby mali opýtaní k dispozícii dva hlasy, neohrozilo by to jej prvenstvo. Stratila by však viacero mandátov v parlamente, čo by jej mohlo sťažiť vytvorenie koalície. Možnosť hlasovať za dve strany by naopak pomohla Demokratom, ktorí by sa takto dostali do Národnej rady. Vychádza to z analýzy organizácie Institut H21, pre ktorú realizovala prieskum agentúra STEM/MARK na reprezentatívnej vzorke 1 061 respondentov.

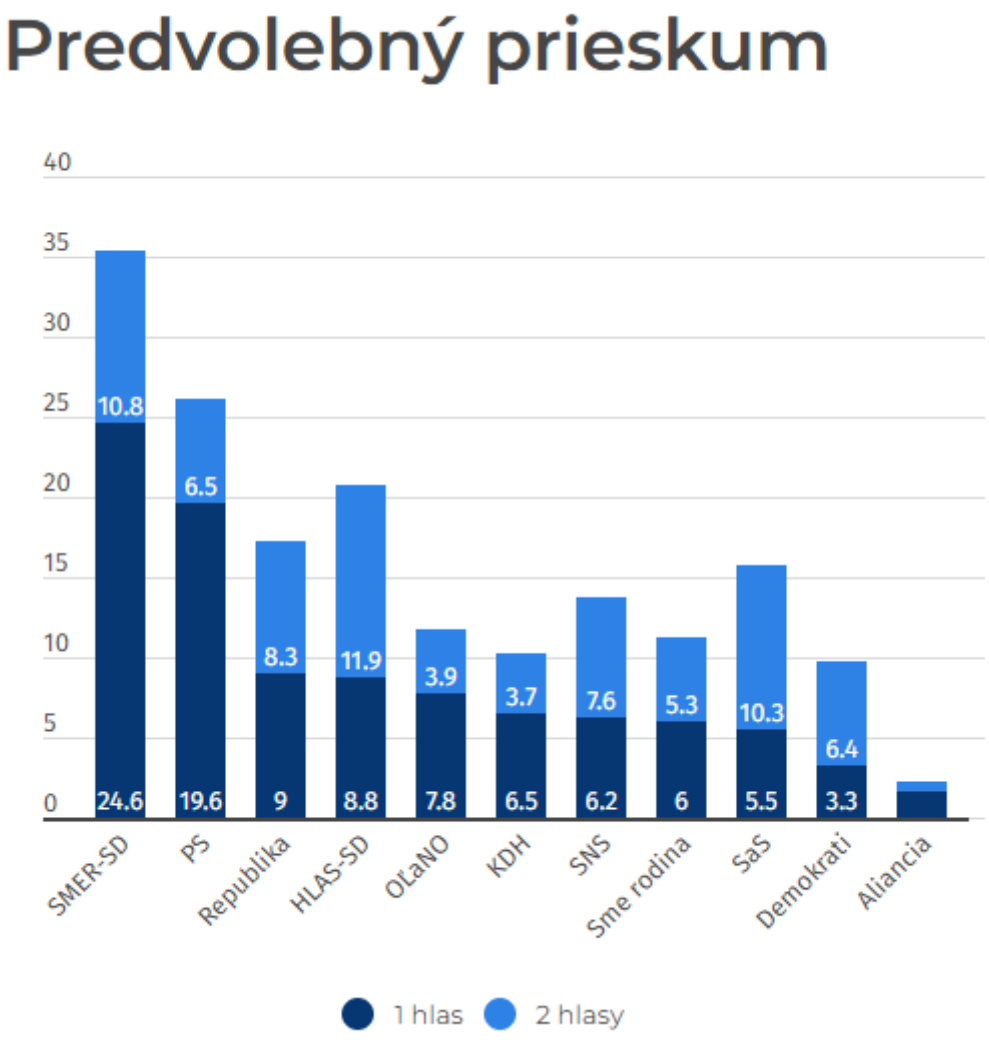

Poznámka: Oprávnení voliči na Slovensku starší ako 18 rokov. Reprezentatívny výberový súbor 1 061 respondentov. Zber prebiehal v dňoch 11. 9. až 18. 9. 2023 agentúrou STEM/MARK prostredníctvom technológie CAWI. Pri metóde D21 s dvoma odovzdanými hlasmi je súčet podielov 200 % znížený o podiel nevyužitých hlasov.

Ak by sa voľby konali v polovici septembra, do parlamentu by sa dostalo až deväť politických strán a hnutí. Vyhral by SMER-SD, ktorý by bol prvou voľbou pre takmer štvrtinu (24,6 %) opýtaných. Na

druhom mieste by skončilo Progresívne Slovensko, ktoré sa podobne ako SMER čoraz viac vzďaľuje svojou podporou ostatným politickým subjektom. Prieskum realizovaný medzi 11. až 18. septembrom zaznamenal aj slabšiu podporu pre HLAS-SD, ktorý by sa umiestnil až za Republikou a nedosiahol by ani na 10 % hlasov. Obsadenie v parlamente by získala koalícia OĽaNO-KÚ-ZĽ, ale aj strany KDH, SNS, SaS či Sme Rodina, naopak päťpercentnú hranicu by nepreliezli Demokrati.

Druhé a tretie preferencie by zamiešali výsledkami volieb

Prieskum okrem iného zisťoval, ako by sa volebné výsledky zmenili, keby ľudia volili volebnou metódou D21. V tomto volebnom systéme môžu voliči dať svoj hlas viacerým stranám. Spočítané prvé a druhé hlasy sa potom spočítajú dokopy a prevedú na percentá pre politické subjekty. **V takomto prípade by si polepšili napríklad HLAS-SD a Sloboda a Solidarita, no najmä strana Demokrati, ktorá by sa dostala do parlamentu a získala by 10 mandátov**. Na druhú stranu by volebný systém D21 oslaboval dve najpreferovanejšie strany v prieskume (SMER-SD a PS). **Najhoršie by však dopadlo zoskupenie strán OĽaNO-KÚ-ZĽ,** ktoré by nepresiahlo klauzulu 7 % hlasov potrebných pre koalície a ostali by tak mimo parlamentu. „Vo všeobecnosti poukazujú efekty viacnásobného hlasovania na dva poznatky – **posilnili by strany, ktoré sú prijateľné pre širšie spektrum voličov, zatiaľ čo vedúce subjekty by svoj potenciál vyčerpali už pri jednohlasnej voľbe,“** uviedla vedúca výskumu volieb Institutu H21 Zuzana Haase Formánková.

Vo všeobecnosti tak použitie viacerých hlasov ukázalo, že respondenti si častejšie vybrali niektorú zo strán, ktorá má spravidla nižšie preferencie. Zlepšený výsledok by dosiahli SNS, HLAS-SD a SaS, naopak pre Sme Rodina či KDH by viac rozdeľovaných hlasov prakticky nemenilo ich situáciu v parlamente. **Najviac zo všetkých benefitovali zo systému dvoch hlasov Demokrati, ktorí sú tak pre mnoho respondentov prijateľnou voľbou**, no ich pravidelne slabšie postavenie v prieskumoch verejnej mienky pravdepodobne odrádza voličov vzhľadom na existujúcu možnosť prepadnutia ich hlasu.

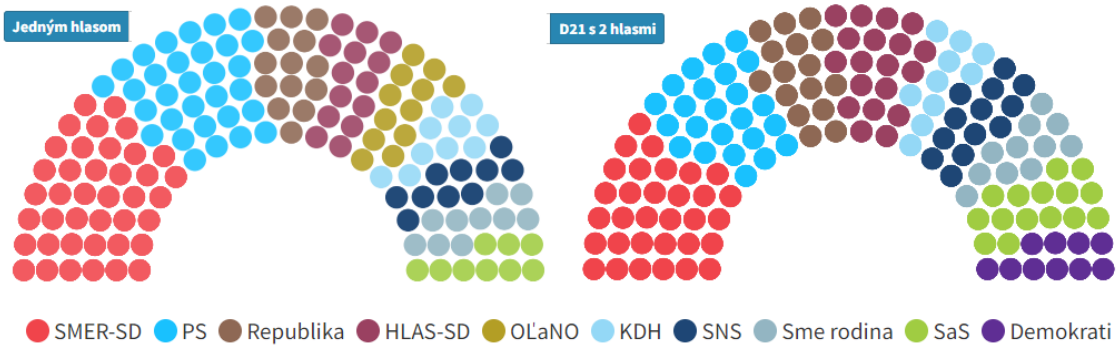

MANDÁTY	Jedným hlasom	D21 s 2 hlasmi	
SMER-SD	40	32	↓8
PS	31	24	↓7
Republika	14	16	↑2
HLAS-SD	14	19	↑5
OĽaNO	12	0	↓12
KDH	10	10	0
SNS	10	13	↑3
Sme rodina	10	11	↑1
SaS	9	15	↑6
Demokrati	0	10	↑10

Prekrývanie hlasov medzi SMER-SD a HLAS-SD, či PS a SaS

Možnosť vyjadriť viac ako jednu preferenciu poukázalo aj na rozhodovanie respondentov, ktorí mali tendenciu vyberať si podobné typy strán. Napríklad najčastejším druhým hlasom voličov strany SMER-SD bol HLAS-SD a naopak – **vyše 40 % voličov HLAS-u by dalo svoj druhý hlas strane Roberta Fica.** Voliči Progresívneho Slovenska by zasa najviac preferovali stranu Sloboda a Solidarita a voliči SaSky by vo viac ako polovici prípadov dali svoj druhý hlas Progresívcom. To, či voliči v posledných dvoch týždňoch ostanú pri svojej prvej voľbe alebo si skôr vyberú preferenčne silnejšiu (či slabšiu) stranu z danej dvojičky, môže rozhodnúť o potenciálnom zložení parlamentu.

"Z našich aktuálnych čísel vyplýva, že SMER-SD posilňuje svoju pozíciu, a to najmä na úkor HLASu. Boj o prvé miesto, ale aj celkové poradie bude naďalej napínavý a očakávam ešte nejaké čiastkové presuny voličov. Zdá sa však, že takmer pätinu momentálne nerozhodnutých voličov má väčšiu šancu získať stredopravý blok politických subjektov," uvažuje autor prieskumu Ján Burianec zo spoločnosti STEM/MARK.

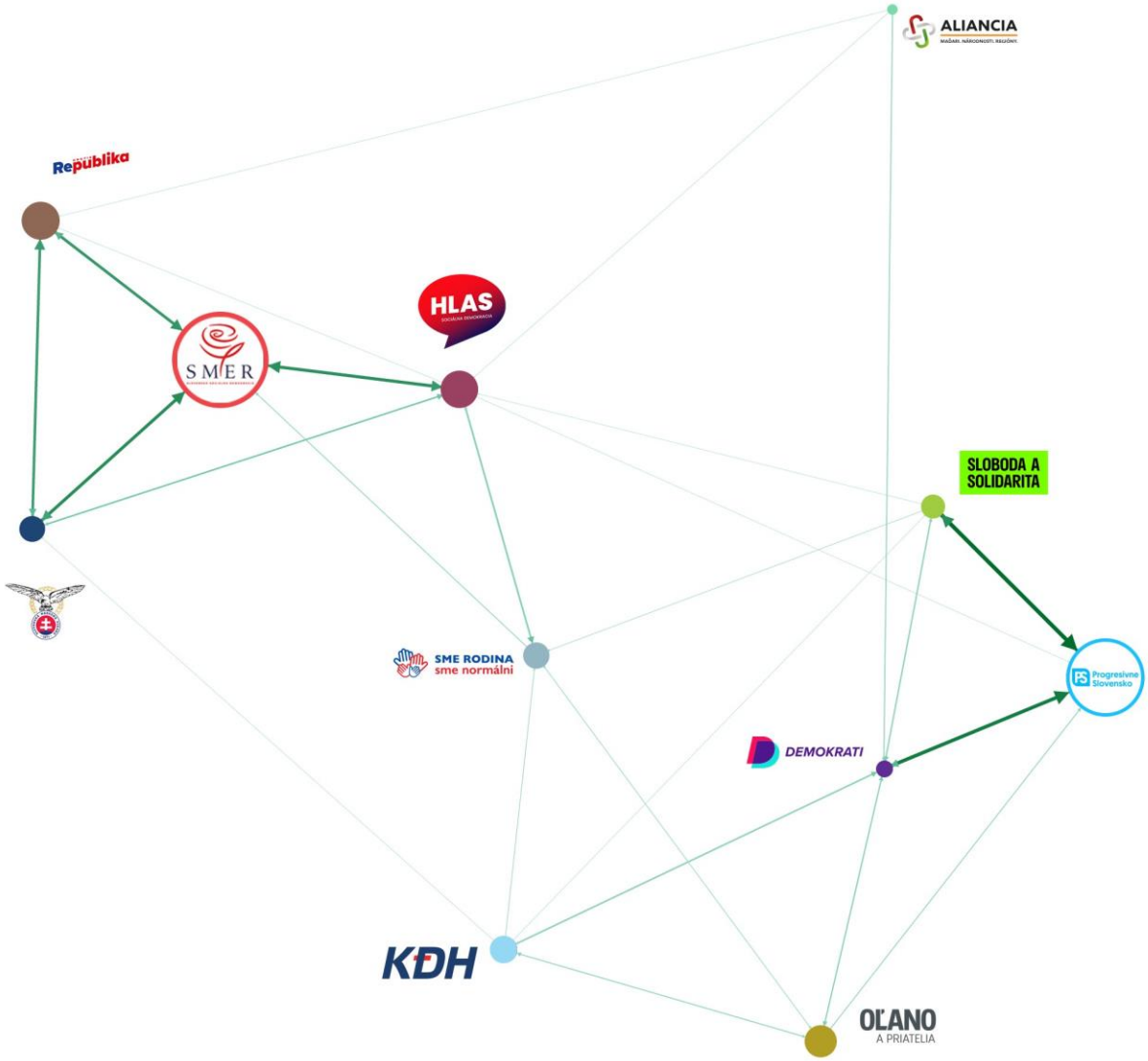

Pohľad na voľbu druhej či tretej strany je ešte komplexnejší a odhalil vytváranie rozličných táborov. **Na jednu stranu je zrejmé, že respondenti preferujúci Republiku a SNS si často ako svoju druhú voľbu vyberajú SMER-SD (a platí to aj naopak).** Na druhú stranu si často ako svoju druhú preferenciu vybrali respondenti stranu HLAS-SD, ktorá bola v prieskumoch ešte donedávna prvou voľbou podstatnej časti elektorátu. Šlo napríklad o voličov strán Sme Rodina, SNS či dokonca SaS. V médiách sa v posledných mesiacoch rozoberala i potenciálna povolebná spolupráca HLAS-u a PS – **hoci určitá časť voličov HLAS-u (viac ako 11 %) označovala PS ako svoju druhú voľbu, opačne to až tak neplatilo** a len 5 % voličov PS preferovalo ako druhú stranu HLAS-SD. V neposlednom rade je zrejmá konsenzuálna rola Demokratov pri druhých hlasoch – vyberali si ich najčastejšie rozhodnutí voliči PS, OĽaNO, KDH či Aliancie.

Zvyknú respondenti použiť viacnásobné volenie?

Možnosť uchýliť sa k viac ako jednému hlasu bolo u opýtaných obľúbenou voľbou. **Viac ako tri štvrtiny respondentov (77 %) použilo dva hlasy.** Najmenej druhých hlasov „darovali“ voliči Aliancie (len 46 %), koalície OĽaNO (66 %) a KDH (67 %). Naopak najviac druhých hlasov používali voliči HLAS-u, SaS, SNS a Demokratov, teda strán, ktoré na volebnom systéme D21 získali najviac.

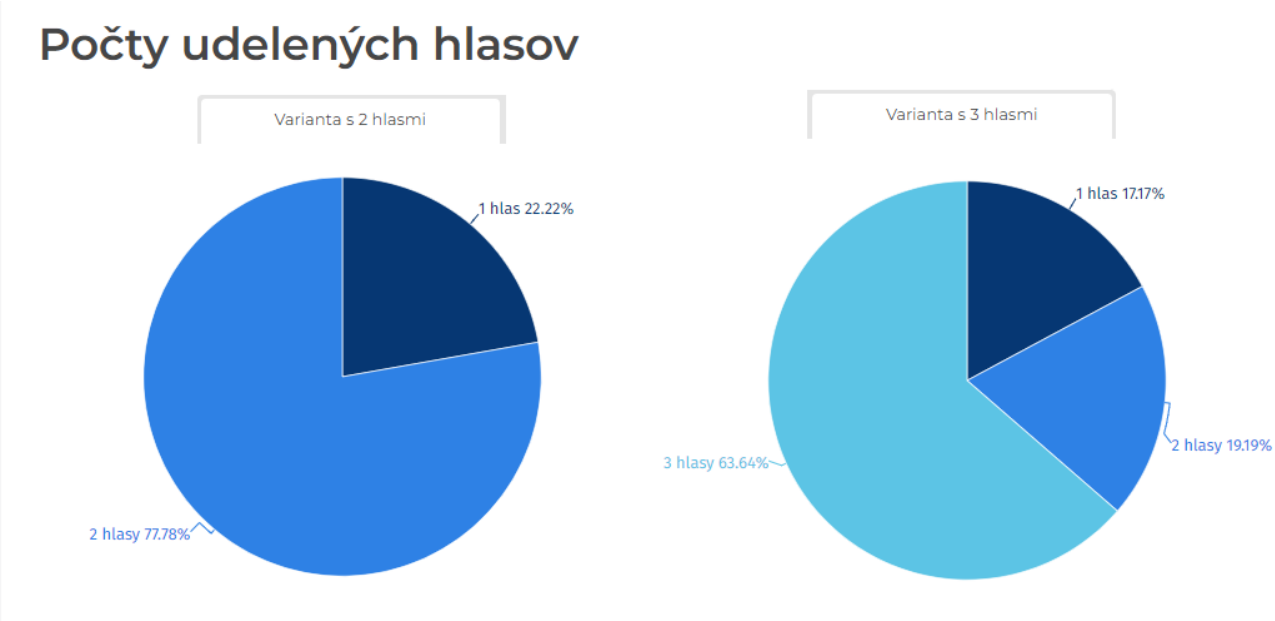

Parametre prieskumu

Prieskumu STEM/MARK, uskutočneného prostredníctvom online prieskumu na Slovenskom národnom paneli - súčasti Európskeho národného panelu (https://www.narodnipanel.cz/) sa zúčastnilo 1061 ľudí vo veku 18 rokov a viac. Prieskum je reprezentatívny podľa pohlavia, veku, vzdelania, veľkosti miesta bydliska, regiónu a sociálno-ekonomického statusu na základe kvótneho výberu podľa štruktúry obyvateľov SR. Prieskum sa uskutočnil od 11. do 18. septembra 2023.

Institut H21

Inštitút H21, z. ú. je výskumná organizácia zaoberajúca sa voľbami a fungovaním slobodných spoločností. Zameriava sa na štúdium volebných systémov a ich vplyvu na politický systém a analyzuje možnosti implementácie volebnej metódy D21. Zároveň sa snaží presadzovať demokratické hodnoty, a to najmä v oblasti slobody prejavu.Túto tému konzultuje v rámci expertných skupín, vzdeláva širokú verejnosť a vydáva knihy.

Kontakty

Mgr. Zuzana Haase Formánková
Vedoucí výzkumu voleb
e-mail: zuzana.formankova@ih21.org
tel.: +420 777 934 546

Mgr. Michal Tománek
Manažer marketingu a PR
e-mail: michal.tomanek@ih21.org
tel: + 420 739 571 670